

Державний дендрологічний парк
Олександрія
Національна академія наук України

НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ВІДДІЛЕННЯ ЗАГАЛЬНОЇ БІОЛОГІЇ
РАДА БОТАНІЧНИХ САДІВ ТА ДЕНДРОПАРКІВ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ДЕНДРОПАРК «ОЛЕКСАНДРІЯ» НАН УКРАЇНИ

*Присвячена пам'яті д.б.н., с.н.с. С.І. Галкіна
на честь 70-річчя від дня народження*

МАТЕРІАЛИ

Першої міжнародної наукової конференції

**ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ ДОСЛІДЖЕННЯ ГОЛОНАСІННИХ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ**

*Біла Церква
Державний дендрологічний парк «Олександрія» НАН України
21–22 жовтня 2020 року*

БІЛА ЦЕРКВА
2020

NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE
DEPARTMENT OF GENERAL BIOLOGY
COUNCIL BOTANIC GARDENS AND DENDROLOGICAL PARKS OF UKRAINE
«OLEXANDRIA» STATE DENDROLOGICAL PARK NAS OF UKRAINE

*Dedicated to memory Dr. S.I. Galkin
in honor of his 70-th birthday*

PROCEEDINGS
of the First International Scientific Conference
**PRIORITY DIRECTIONS OF USE OF GYMNOSPERMAE
IN MODERN CONDITIONS**

Bila Tserkva
«Olexandria» State Dendrological Park, NAS of Ukraine
21th-22th of october, 2020

BILA TSERKVA
2020

Відповідальний редактор:

Директор Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАН України, к.б.н. Н.С. Бойко
Редакційна колегія: к.б.н., с.н.с. Н.М. Дойко, к.б.н. Н.В. Драган, Л.Я. Плєскач.

Пріоритетні напрямки дослідження Голонасінних у сучасних умовах: матеріали Першої міжнародної наукової конференції, присвяченої пам'яті д.б.н. С.І. Галкіна на честь 70-річчя від дня народження, 21 жовтня 2020 року – Біла Церква: Білоцерківдрук, 2020. – 220 с.

У збірку увійшли матеріали доповідей Першої міжнародної наукової конференції «Пріоритетні напрямки дослідження Голонасінних у сучасних умовах», організованої на базі Державного дендрологічного парку «Олександрія» НАН України. Висвітлено актуальні проблеми дослідження Голонасінних у сучасних умовах: історичні аспекти інтродукції та сучасні колекції Голонасінних у ботанічних садах і дендропарках, дослідження Голонасінних та проблеми їх збереження у сучасних умовах, фітоіндикація, розмноження та селекція Голонасінних, Голонасінні у ландшафтному дизайні та у творчості.

Збірник буде корисним і цікавим для ботаніків, дендрологів, фітопатологів, ландшафтних дизайнерів, студентів профільних навчальних закладів.

Ответственный редактор:

Директор Государственного дендрологического парка «Александрия», к.б.н. Н.С. Бойко
Редакционная коллегия: к.б.н., с.н.с. Н.М. Дойко, к.б.н. Н.В. Драган, Л.А. Плєскач.

Пріоритетные направления исследования Голоосеменных в современных условиях: материалы Первой международной научной конференции, посвященной памяти д.б.н. С.И. Галкина в честь 70-летия со дня рождения, 21 октября 2020 года – Белая Церковь: Білоцерківдрук, 2020. – 220 с.

В сборник вошли материалы докладов, представленных на Первой международной научной конференции «Пріоритетные направления исследования Голоосеменных в современных условиях», организованной на базе Государственного дендрологического парка «Александрия» НАН Украины. Освещены актуальные проблемы исследования Голоосеменных в современных условиях: исторические аспекты интродукции и современные коллекции Голоосеменных в ботанических садах и дендропарках, исследования Голоосеменных и проблемы их сохранения в современных условиях и фиитоиндикация, размножение и селекция Голоосеменных, Голоосеменные в ландшафтном дизайне и в творчестве.

Сборник представляет интерес для ботаников, фитопатологов, ландшафтных дизайнеров, студентов профильных учебных заведений.

Editor-in-Chief:

Director of the «Olexandria» State Dendrological Park, NAS of Ukraine, N.S. Boiko
Editorial Board: N.M. Doiko, N.V. Dragan, L. Ya. Pleskach.

Priority directions of use of Gymnospermae in modern conditions: proceedings of the First International Scientific Conference, dedicated to memory Dr. S. Galkin in honor of his 70-th birthday, 21st october 2020 – Bila Tserkva: Білоцерківдрук, 2020. – 220 p.

The collection includes materials of reports presented at the first international scientific conference, which were presented at the first international scientific conference «Priority directions of use of Gymnospermae in modern conditions» organized by the «Olexandria» State Dendrological Park, NAS of Ukraine. Topical problems of the study of gymnosperms in modern conditions are highlighted: historical aspects of introduction and modern Gymnosperm collections in botanical gardens and arboretums, the study of Gymnosperms and the problems of their conservation in modern conditions and phytoindication, reproduction and selection of Gymnosperms, Gymnosperms in landscape design and in creativity.

The proceedings are interesting for botanists, phytopathologists, landscape designers, students of specialized professions.

Товстоляк Н.В.

ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ УСЛОВИЯ ПРОИЗРОСТАНИЯ ГОЛОСЕМЕННЫХ В ПАРКАХ И СКВЕРАХ КРИВОГО РОГА

В статье проанализировано экологические условия территорий местопрорастания видов Голосеменных в 9 парках и скверах Кривого Рога. В том числе, определены типы ландшафтов степи, геохимических ландшафтов, месторасположений, лесорастительных условий и зоны загрязнения атмосферного воздуха. Показано взаимосвязь жизненного состояния видов с экологическими условиями местопрорастания.

Tovstoliak N.V.

ECOLOGICAL CONDITIONS FOR THE LOCATION AREA OF SPECIES OF PINOFHYTA IN THE PARKS AND GARDENS OF KRYVYI RIG

In the state analysis the ecological conditions for the location area of species of Pinofhyta in the 9 parks and gadens of Kryvyi Rig. In particular, defined steppes' landscapes types, geochemical landscapes types, seats'types, forest growth conditions' types and air pollution's zone. The relationship of the vital state of species and ecological conditions for the location area is shown.

УДК 674.032.477.2

Шуплат Т.І., канд.с.-г. наук
Львівський державний університет безпеки життєдіяльності
м. Львів, Україна. tarasshyplat@ukr.net

АСОРТИМЕНТ ПЕРСПЕКТИВНИХ ВИДІВ І КУЛЬТИВАРІВ РОДИНИ CUPRESSACEAE ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕННЯ ТЕРИТОРІЇ КЗЗМ ЛЬВОВА

Анотація. В статті подано асортимент видів і культиварів родини Кипарисові, представлений у садових центрах КЗЗМ Львова. Акцентується увага на найновіших видах і культиварах, які володіють високим декоративним потенціалом, екологічною стійкістю і мають перспективи ширше використовуватись у ландшафтному дизайні.

Родина Кипарісові (*Cupressaceae* Bartl.), яка складається із хвойних вічнозелених дерев та кущів, володіє значним біорізноманіттям, яке вже тривалий період широко використовується для потреб озеленення індивідуального сектору, міст та сіл України вцілому і Львівщини зокрема. Цьому сприяє обширний склад, а саме 28 родів і 142 види. Важливою рисою є також їх широка амплітуда екологічної пристосованості до умов довкілля, відносно легка акліматизація, доповнена високим та різноманітним декоративно-естетичним потенціалом [2]. Саме їй належить “пальма першості”, серед родин голонасінних, які використовуються фахівцями та аматорами у ландшафтному дизайні.

Провідними осередками, які займаються інтродукційно-акліматизаційними та популяризуючими процесами є приватні садові центри, в яких представлено види і культивари, які вже тривалий час використовуються в озелененні, так і новинки, які потрапляють часто з-за кордону, а саме із Польщі, Німеччини, Нідерландів і ін.

Впродовж 2016-2020 рр. вивчався асортимент чотирьох таких садових центрів, розташованих в межах КЗЗМ Львова: “Клуб Рослин”, “Еліт Флора”, “Гал Сад” і “Декоративні рослини”.

Статистичний аналіз показав дуже високе різноманіття родів, видів та культиварів, серед яких присутні наступні: *Chamaecyparis lawsoniana* (20 культиварів), *Chamaecyparis nootkanensis* (2 культивари), *Chamaecyparis obtusa* (14 культиварів), *Chamaecyparis pisifera*

(8 культиварів), *Cupressocyparis leylandii* (3 культивари), *Juniperus chinensis* (17 культиварів), *Juniperus communis* (11 культиварів), *Juniperus conferta* (3 культивари), *Juniperus horizontalis* (12 культиварів), *Juniperus media* (13 культиварів), *Juniperus pingii* (1 культивар), *Juniperus procumbens* (2 культивари), *Juniperus sabina* (5 культиварів), *Juniperus scopulorum* (4 культивари), *Juniperus squamata* (8 культиварів), *Juniperus virginiana* (6 культиварів), *Libocedrus decurrens* (1 культивар), *Metasequoia glyptostroboides* (1 культивар), *Microbiota decussata* (4 культивари), *Platycladus orientalis* (3 культивари), *Taxodium distichum* (1 культивар), *Thuja occidentalis* (38 культиварів), *Thuja plicata* (4 культивари) і *Thujopsis dolabrata* (1 культивар) [1, 3, 4, 5, 6]

Найчисленнішим був асортимент розсадника “Клуб Рослин” – 145 культиварів, далі “Гал Сад” – 95 культиварів, “Декоративні Рослини” – 31 культивар і “Еліт Флора” – 28 культиварів.

Аналіз чисельності родового співвідношення, показав значну диференціацію (рис. 1).

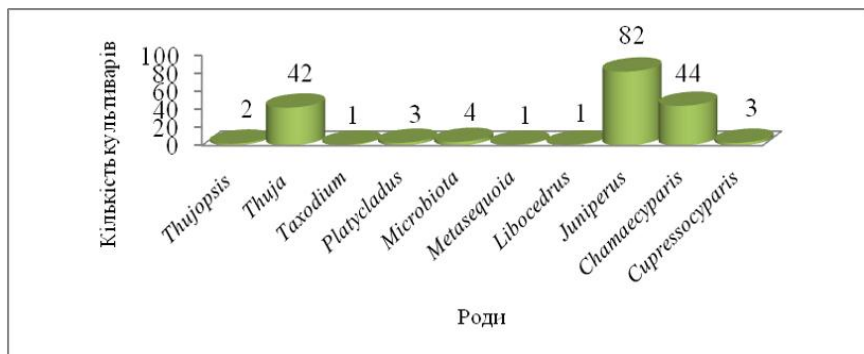

Рис. 1 Розподіл культиварів родини Cupressaceae у родах досліджуваних садових центрів

Як видно із рисунку, найчисленнішими є роди *Juniperus* (11 видів, 82 культивари), *Thuja* (2 види, 42 культивари) та *Chamaecyparis* (4 види, 44 культивари). Далі йдуть роди *Microbiota* (1 вид, 4 культивари), *Platycladus* (1 вид, 3 культивари), *Cupressocyparis* (1 вид, 3 культивари) і *Thujopsis* (1 вид, 2 культивари). Найменшою представленістю характеризуються роди *Taxodium* (1 вид, 1 культивар), *Metasequoia* (1 вид, 1 культивар), *Libocedrus* (1 вид, 1 культивар).

Серед біоморфного різноманіття життєвою формою дерево характеризуються 58 культиварів, а кущ – 123 культивари. Переважання кущів поза сумнівом є позитивним явищем для озеленення, адже для урбанізованого середовища притаманний прогресивний дефіцит “життєвого простору”, який обумовлює зростання частки несприятливої підстилаючої поверхні та відмінні від суто природних екологічні та біологічні умови зростання.

В результаті проведеного впродовж 2018-2020 рр. статистичного та ботанічного аналізу та проведених консультацій із фахівцями відділів голонасінних садових центрів, серед поданого вище асортименту виділено ряд видів і культиварів, які вважаються новими і перспективними для потреб озеленювачів і ландшафтних архітекторів регіону. Даний сегмент є наступним: *Chamaecyparis obtusa* (‘Contorta’, ‘Dilatash’, ‘Fernspray Gold’, ‘Golden Whorl’, ‘Mariesii’, ‘Saffron Spray’, ‘Teddy Bear’, ‘Tetragona Aurea’), *Chamaecyparis pisifera* (‘Baby Blue’, ‘Filifera Sungold’, ‘Filip’s Happy Day’), *Chamaecyparis nootkanensis* (‘Jubilee’, ‘Pendula’), *Chamaecyparis lawsoniana* (‘Parsons’, ‘Twisted Ball’, ‘Wisselii’, ‘Wisselii Saguaro’), *Cupressocyparis leylandii* (‘Gold Rider’, ‘Casterwelland Gold’,

‘Fastigiata’), *Juniperus chinensis* (‘Daub’s Frosted’, ‘Kaizuka’, ‘Kurivao Gold’, ‘Robusta Green’, ‘Spearmint’, ‘Stricta variegata’), *Juniperus communis* (‘Goldschatz’, ‘Greenmantle’, ‘Hemson’, ‘Horstmann’), *Juniperus conferta* ‘All Gold’, *Juniperus horizontalis* (‘Icee Blue’, ‘Lime Glow’, ‘Yukon Belle’), *Juniperus media* (‘Blue and Gold’, ‘Goldkissen’, ‘King of Spring’), *Juniperus pingii* ‘Loderi’, *Juniperus procumbens* ‘Kishioigima’, *Juniperus sabina* ‘Rockery Gem’, *Juniperus scopulorum* ‘Wichita Blue’, *Juniperus squamata* (‘Blue Spider’, ‘Dream Joy’, ‘Hunnetorp’), *Juniperus virginiana* (‘Blue Cloud’, ‘Frosty Morn’), *Microbiota decussata* (‘Carnival’, ‘Goldsport’), *Platycladus orientalis* (‘Pyramidalis’, ‘Elegantissima’), *Taxodium distichum* ‘Cascade Falls’, *Libocedrus decurrens* ‘Variegata’, *Thuja occidentalis* (‘Coppergold’, ‘Degroot’s Spire’, ‘Golden Brabant’, ‘Golden Tuffet’, ‘Grune Kugel’, ‘Holm Ball’, ‘Little Champion’, ‘Little Dorrit’, ‘Little Giant’, ‘Miss Frosty’, ‘Mr. Bowling Ball’, *Thuja plicata* (‘Whipcord’, ‘Forever Goldy’), *Thujopsis dolabrata* ‘Nana’.

Дані види і культивари поки що не численно представлені у системі озеленення КЗЗМ Львова, що обумовлено недостатністю вивчення їхніх акліматизаційних особливостей, біолого-екологічних характеристик, просторового розвитку в урбанізованих умовах зростання, декоративно-естетичних якостей. Крім того є види і культивари, які вже представлені у продажах, але ще не зафіксовано у нас їх використання на об’єктах ландшафтного дизайну. Наприклад це *Libocedrus decurrens* ‘Variegata’, *Juniperus communis* ‘Horstmann’, *Juniperus pingii* ‘Loderi’, *Cupressocyparis leylandii* (‘Gold Rider’, ‘Casterwelland Gold’, ‘Fastigiata’). Зокрема останній використовується у Європі ще з 20-х років ХХ століття, а у наших природно-кліматичних умовах, ще є питання до рівня їхньої морозостійкості, посухостійкості, газостійкості та солестійкості. Тому є потреба подальшого різностороннього наукового вивчення даних “нових” видів і культиварів, для сформування чітких висновків та рекомендацій, які сприятимуть ширшому їх використанню в озелененні.

Значним є їхній потенціал майбутнього використання у різнотипових рішеннях ландшафтного дизайну: формування живоплотів та зелених стін, посадка як солітерів, акцентів, в різнотипових декоративних групах, рядових посадках, озеленення терас, схилів, бордюрів, декорування східців, газонів, використання у альпінаріях, рокаріях, ландшафтних композиціях біля природних і штучностворених водойм, посадок у контейнерах, на балконах, терасах і садах на дахах.

Важливим аспектом, який сприяє використанню їх у озеленні, є переважаюче впродовж року забарвлення хвої, яке часто змінюється впродовж різних пір року. Серед вивчених видів і культиварів розподіл за даною характеристикою є наступним: золотиста – 11 культиварів, світло-зелена – 15 культиварів, темно-зелена – 14 культиварів, зелено-жовта – 11 культиварів, блакитно-зелена – 6 культиварів, плямиста (білі, жовті та кремові вкраплення різної інтенсивності) – 5 культиварів, блакитна – 4 культивари і сріблясто-блакитна – 2 культивари.

При формуванні ландшафтних композицій різного рівня складності, ландшафтний дизайнер враховує також просторові характеристики, які змінюються постійно, а саме висоту, діаметр рослинного матеріалу, форми крони у дорослому віці. За розподілом форм крон досліджуваних видів і культиварів спостерігається переважання сланких – 12 культиварів, пірамідальна – 9 культиварів, кулевидних – 11 культиварів, конусовидних – 8 культиварів. Дещо менше виявлено рослин із розлогою кроною різної висоти – 6 культиварів, ширококонічною кроною – 5 культиварів, вузькокеглевидною – 4 культивари. Найменше представлені колоновидна крона – 3 культивари та мальовнича плакуча форма – 3 культивари.

Проведене вивчення асортименту чотирьох найбільших садових центрів КЗЗМ Львова (“Клуб Рослин”, “Еліт Флора”, “Гал Сад” і “Декоративні рослини”), показав, що наявний дуже великий асортимент дерев і кущів родини *Cupressaceae*, який в тій чи іншій мірі використовується у ландшафтному дизайні регіону. Разом з тим наявна значна частка, яка становить 30-35 % посадкового матеріалу, потребує подальшого вивчення їхніх

акліматизаційних, еколого-біологічних аспектів, особливостей розмноження, росту і розвитку, рівнів стійкості, що дозволить сформувати рекомендації використання їх для потреб озеленення регіону та з метою “оздоровлення” довкілля.

Список літератури

1. Шуплат Т.І. Різноманіття кущових видів та культиварів роду Ялівець (*Juniperus L.*) в ботанічних садах і декоративних розсадниках КЗЗМ Львова // Матеріали 6-ї міжнар. наук.-практ. конф. “Рослини та урбанізація” (19-20 березня 2017 р.). – Дніпро, 2017. – С.111-114.
2. Seneta W. Drzewa i krzewy iglaste. – Warszawa: PWN, 1981. – 560 s.
3. Ассортимент родини Кипарисові садового центру. URL <http://www.galsad.com.ua>
4. Ассортимент родини Кипарисові садового центру. URL <https://www.elitflora.ua>
5. Ассортимент родини Кипарисові садового центру. URL <https://www.plants-club.ua>
6. Ассортимент родини Кипарисові садового центру. URL <http://www.dekorativni-roslunu.ua>

Шуплат Т.И.

АССОРТИМЕНТ ПЕРСПЕКТИВНЫХ ВИДОВ И КУЛЬТИВАРОВ СЕМЕЙСТВА CUPRESSACEAE ДЛЯ ОЗЕЛЕНЕНИЯ ТЕРРИТОРИИ КЗЗМ ЛЬВОВА

В работе представлен ассортимент видов и культиваров семейства Кипарисовые, представленный в садовых центрах КЗЗМ Львова. Акцентируется внимание на новейших видах и культиварах, которые обладают высоким декоративным потенциалом, экологической устойчивостью и имеют перспективы широкого использования в ландшафтном дизайне.

Shuplat T.I.

ASSORTMENT OF PROMISING SPECIES AND CULTIVARS OF THE FAMILY CUPRESSACEAE FOR LANDSCAPING OF THE TERRITORY OF KZZM LVIV

The paper presents the range of species and cultivars of the Cypress family, presented in the garden centers of KZZM Lviv. Emphasis is placed on the latest species and cultivars, which have high decorative potential, environmental sustainability and have the potential for widespread use in landscaping.

МАТЕРІАЛИ
Першої міжнародної наукової конференції

ПРІОРИТЕТНІ НАПРЯМКИ
ДОСЛІДЖЕННЯ ГОЛОНАСІННИХ
У СУЧАСНИХ УМОВАХ

Відповідальний редактор:
Директор Державного дендрологічного
парку «Олександрія» НАН України, к.б.н. Н.С. Бойко

Редакційна колегія:
к.б.н., с.н.с. Н.М. Дойко, к.б.н. Н.В. Драган, Л.Я. Плєскач

Друк офсетний. Папір офсетний.
Формат 60x90/16. Ум.друк. арк. 13,75 Тираж 100 шт.

Віддруковано ТОВ «Білоцерківдрук»
м. Біла Церква, бульвар Олександрійський, 22.
Телефон 045-63-5-16-18.